

ASTA NIELSEN

(1881 - 1972)

Skuespillerinde. Født 11/9 1881, død 25/5 1972 - 90 år gammel. Gift 1° i 1912 med filminstruktør Urban Gad - ægteskabet opløst, 2° i 1919 med reserveløjtnant Freddy Wingårdh - ægteskabet opløst, fra 1923 dannede hun par med den russiske skuespiller Gregorij Chmara, i 1970 gift 3° med kunsthändler Christian Theede.

Uddannet på Det kgl. Teaters elevskole efter at have læst hos Peter Jerndorff. I 1902 ansat ved Dagmarteatret, fra 1905-07 turnerede hun med 'de Otte' og Peter Fjelstrups Selskab i Norge og Sverige, og 1908-10 var hun på Det ny Teater. Det blev dog aldrig til de store roller eller et egentligt gennembrud: "Hendes ejendommelige Ydre, der siden under andre Forhold blev af stor scenisk Værdi for hende, begrænsede i Forbindelse med en uegal Talestemme hendes Repertoire", skrev Robert Neiiendam i Dansk Biografisk Leksikon, 1939.

Asta Nielsen blev én af de allerførste skuespillere, der for alvor satsede på en karriere som filmskuespiller og dermed valgte sit sceniske virke fra. I perioden fra 1910 til 1932 medvirkede hun i mere end 70 spillefilm - heraf er de fire danske og resten tyske. Allerede i sin debutfilm "Afgrunden" (Urban Gad, 1910) viste hun en afdæmpet spillestil, der egnede sig perfekt til lærredet, og hendes erotiske udstråling slog nærmest benene væk under publikum. Filmen blev ikke bare en kæmpe-succes, men også en milepæl i datidens filmproduktion. Sammen med dansk films anden store stjerne, Valdemar Psilander, indspillede hun to film mere i Danmark; "Den sorte Drøm" (Urban Gad, 1911) hos Fotorama i Århus og "Balletdanserinden" (August Blom, 1911) hos Nordisk Film.

Bortset fra en kort gæstevisit i 1918, hvor hun spillede hovedrollen i "Mod Lyset" (Holger-Madsen, 1919) etablerede Asta Nielsen sig fra 1911 i Tyskland, hvor hun blandt andet fik sit eget produktionsselskab og arbejdede med ægtemanden Urban Gad som fast instruktør indtil 1916. Hun spillede ofte tragiske kvinderoller. I "Afgrunden" myrder hun den mand, hun elsker, mens hun i mange andre film uselvisk ofrer sig for, at den elskede kan leve. Hun medvirkede også i en række komedier, og hendes spændvidde som skuespiller ses i så vidt forskellige præstationer som titelrollen i komedien "Engelien" (Urban Gad, 1914) og titelrollen i "Hamlet" (Svend Gade/Heinz Schall, 1921). En understregning af Die Astas popularitet findes allerede i 1914 i filmen "Die falsche Asta Nielsen", hvor en provinsby venter besøg af filmstjernen. Frisørens Bolette ligner stjernen på en prik og den ægte Asta Nielsen mistænkes for at være en bedrager. Sagens rette sammenhæng sættes dog på plads til sidst. Det blev til en lang række succeser for den danske filmstjerne i Tyskland, før tonefilmen og nazismens fremkomst i 1937 bragte Asta Nielsen hjem til ufrivillig lediggang i Danmark.

Efter filmkarrieren syslede hun bl.a. med stofcollager, og 13 gange søgte hun om at få en biografbevilling i København, uden held. I 1945-1946 udgav hun selvbiografien "Den tiende Muse", der skildrer hendes baggrund og karriere som stumfilmens store stjerne. Asta Nielsen kæmpede gennem årene med store personlige sorger, fremfor alt da hendes svigersøn døde i 1964, og datteren Jesta kort derefter tog sit eget liv. Hun havde dog gejst til at lave portrætfilmen "Asta Nielsen" i 1968 efter at have forkastet Henrik Stangerups færdigproducerede film om hende.

I 1970, i en alder af 88, blev hun gift med den noget yngre antikvitetshandler Christian Theede og fik et par lykkelige år, før hun døde den 25. maj 1972 på Frederiksberg hospital.

Litteratur: Asta Nielsen: Den tiende Muse (1945). Allan O. Hagedorff: Liebe mit achtzig - briefe (1997). Ib Monty: Asta Nielsen - breve 1911-71 (1998). Marguerite Engberg: Filmstjernen Asta Nielsen (1999). Poul Malmkjær: Asta - mennesket, myten og filmstjernen (2000). Et fyldigt leksikonopslag findes bl.a. i Dansk kvindebiografisk leksikon.

Læs om DFI Bibliotekets Asta Nielsen særsamling

Filmografi

Titel				År	Funktion	Kategori

Titel	År	Funktion	Kategori
Den talende muse	2003	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Die Asta - portræt af Asta Nielsen	1995	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Die Asta	1971	Medvirkende	Tv-dokumentar
Asta Nielsen	1968	Instruktion, Medvirkende, Manus	DK/Dokumentarfilm
Asta Nielsen	1967	Medvirkende, Manus	DK/Dokumentarfilm
Dansk Skuespillerforbund's Sommer- og Helaars Rekreatiionshjem	1947	Medvirkende	DK/Dokumentarfilm
Umulig Kærlighed	1932	Vera Holgk	U/Spillefilm
Dirnentragödie	1927	Auguste, den ældre luder	U/Spillefilm
Den farlige Alder	1927	Elsie, Lindners hustru	U/Spillefilm
Den farlige Leg	1927	Selma Karchow	U/Spillefilm
Jagede Kvinder	1927	Clarina, sangerinde	U/Spillefilm
Menneskehedens Laster	1926	Tamara, das Experiment	U/Spillefilm
[Die Gesunkenen]	1926	Anna, Grossers kone	U/Spillefilm
Bag Glædernes Maske	1925	Maria Lechner	U/Spillefilm
Athleten	1925	Prinsesse Wanda	U/Spillefilm
Hedda Gabler	1925	Hedda, Tesmans hustru	U/Spillefilm
Huset ved Havet	1924	Teresa, Enricos hustru	U/Spillefilm
Die Frau im Feuer	1924	Josefine	U/Spillefilm
Die Schmetterlingsschlacht	1924	Rosi	U/Spillefilm
Lebende Buddhas	1924	Tibetanerinde	U/Spillefilm
I.N.R.I.	1923	Maria Magdalene	U/Spillefilm
Erdgeist	1923	Lulu	U/Spillefilm
Danserinden Navarro	1923	Carmencita Navarro	U/Spillefilm
Vanina	1922	Vanina, guvernørens datter	U/Spillefilm
Røverpigen	1922	Anica, en dalmatisk bondepige	U/Spillefilm
Afgrunden	1922	Kaja Falk	U/Spillefilm
Fräulein Julie	1922	Julie	U/Spillefilm
Hamlet	1921	Prins Hamlet, Producent	U/Spillefilm

Titel	År	Producent Funktion	Kategori
Fyrst Myschkin	1921	Nastasja Barashkova	U/Spillefilm
Roswolskys Elskerinde	1921	Mary Verhag	U/Spillefilm
Der Reigen	1920	Elena	U/Spillefilm
Kurfürstendamm	1920	Pigen Lissy og kokkepigen Marie	U/Spillefilm
Styrmand Holk	1920	Isabella Bouflon	U/Spillefilm
Grev Sylvains Hævn	1920	Madeleine	U/Spillefilm
Efter Loven	1919	Sonja Waler, journalist, Erichs søster	U/Spillefilm
Elskovsrus	1919	Henriette	U/Spillefilm
Das Ende vom Liede	1919	Dora, fru von Warens datter	U/Spillefilm
Mod Lyset	1919	Komtesse Ysabel, grevindens datter	DK/Spillefilm
Ivigtut	1918	Ivigtut	U/Spillefilm
I Livets Hvirvel	1918	Margit	U/Spillefilm
Elskovs-Eden	1918	Wanda	U/Spillefilm
Askepot	1917	Lotte	U/Spillefilm
Vajsenhusbarnet	1917	Esther	U/Spillefilm
Børsdronningen	1916	Helene Netzler, kobbermineejer	U/Spillefilm
De hvide Roser	1916	Hedda Frank	U/Spillefilm
Kærlighedens ABC	1916	Lis	U/Spillefilm
Den første Patient	1916	Jesta	U/Spillefilm
Den lille Engels Bryllup	1916	Jesta	U/Spillefilm
Dora Brandes	1916	Dora Brandes	U/Spillefilm
Den evige Nat	1916	Marta, en blind pige	U/Spillefilm
Landevejens Datter	1915	Zirzi	U/Spillefilm
Den falske Asta Nielsen	1915	Asta Nielsen & Bolette	U/Spillefilm
Den lille Engel	1914	Jesta	U/Spillefilm
Forhus og Baghus	1914	Sabine	U/Spillefilm
Zapatas Bande	1914	Filmstjerne	U/Spillefilm
Elena Fontana	1914	Elena	U/Spillefilm
Ilden	1914	Wanda Petry, skolelærerke	U/Spillefilm

Titel	År	Skolefyllerske Funktion	Kategori
Stemmeretsdamen	1913	Nelly	U/Spillefilm
Filmprimadonnaen	1913	Ruth Breton	U/Spillefilm
S. 1.	1913	Gertrud, generalens datter	U/Spillefilm
Spansk Elskov	1913	Juanita	U/Spillefilm
Asta Nielsen privatoptagelser	1913	Medvirkende	Dokumentariske optagelser
Fædrenes Synd	1913	Hanna, Meyers datter	U/Spillefilm
Komedianter	1913	Kamma	U/Spillefilm
Ungdom og Daarskab	1913	Jesta Müller	U/Spillefilm
Proletarpigen	1912	Jenny	U/Spillefilm
Pigen uden Fædreland	1912	Zidra	U/Spillefilm
Dødedansen	1912	Bella	U/Spillefilm
Naar Masken falder	1912	Sanna	U/Spillefilm
Den vilde Jæger	1912	Creszenz, Mutter Fitzingers datter	U/Spillefilm
Generalens Børn	1912	Thekla, generalens datter	U/Spillefilm
Jaget til døde	1912	Paula Müller	U/Spillefilm
Balletdanserinden	1911	Camille Flavier, balletdanserinde	DK/Spillefilm
Unge Hjerter	1911	May	U/Spillefilm
Den sorte Drøm	1911	Stella, cirkusdanserinde	DK/Spillefilm
Den Store Elskov	1911	Yvonne, de Bougivals datter	U/Spillefilm
Det hede Blod	1911	Jonna	U/Spillefilm
Natsværmeren	1911	Olga, senere frk. Yvonne	U/Spillefilm
I det store Øjeblik	1911	Annie, hushjælp	U/Spillefilm
Landevejens Pige	1911	Zigøjnersken Luscha	U/Spillefilm
Afgrunden	1910	Magda Vang	DK/Spillefilm
De Otte i Christiania	1905	Medvirkende	Dokumentariske optagelser

